

Az egyetemi tudományos kutatás és múzeumaink honismereti gyűjtőmunkája

A HONISMERETI KUTATÁS-A lakóhely és környék multjának, haladó hagyományainak s a szocialista építésben elért eredményeinek tudományos vizsgálata — a Szovjetunióban hatalmas tömegeket megmozgató társadalmi mozgalom, amelynek irányítását a helyi múzeumok — mint táj- és népkutató tudományos intézetek — végzik. E kutatás célja, hogy a „szűkebb haza” gazdasági és kulturális értékeit feltárásával ezeket a szocializmus építésének szolgálatába állítsák. A SZKP Központi Bizottságának kulturális osztálya 1930 november 13-án kelt felhívása a honismereti mozgalom jelentőségéről ezt mondja: „A szocializmus építésének jelenlegi szakaszában különösen szükséges az ország termelőerőinek és művelődési értékeinek számbavétele és fölkitatása. Ezt a munkát nem lehet csupán az állami tudományos intézetekkel elvégezni, hanem a munkások, parasztok és a szovjet értelmiség hatalmas tömegeit kell ebbe a kutatómunkába bevonni. Ennek a tudományos munkának manapság szorosan kell kapcsolódnia a honismereti mozgalomhoz, vagyis a hazai táj, kolhoz, üzem sokoldalú tudományos vizsgálatához.”

A SZEGEDI EGYETEM különféle tudományos intézeteiben jó hagyomány, hogy a kutatókat helyi vonatkozású témák kidolgozására irányítják. Az ilyesfajta kutatásoknak megvan ugyan az a veszélyük, hogy esetleg az ország vagy a nemzet, egyetemes érdekeinek mellőzése, szűk, kicsinyes látóhatárú problémákra pazaroljuk időnket, de ha ezt jó tárgykiválasztással elkerüljük, hasznos munkát végeztünk az egyes tudományágakban, nemcsak a helyi gazdasági és kulturális értékek számbavétele szempontjából, de az egyetemes magyar kutatás számára is, mert hiszen az egész haza számára nyújtunk tanulságos részadatokat. Ha csak arra gondolunk pl., hogy Juhász Gyula forradalmak alatti szereplésével, akkor írott hírlapi cikkével foglalkozó tanulmány mennyire nemcsak szegedi érdekű, hanem az egész magyar irodalomtörténeti kutatás, sőt kultúrtörténeti kutatás számára is eddig rejtett kincseket hozhat felszínre, látjuk, mit jelenthet a honismereti kutatómunka a szocialista kultúra egésze számára. De így van ez nemcsak az irodalomtörténet, de a gazdaság- és társadalomtörténet, nyelv- és néprajz, földrajz, s úgyszólván minden tudományág számára.

A SZEGEDI EGYETEM MÚZEUMOK ezen a téren igen termékeny és bizonyára kölcsönösen hasznosítható együttműködést szerveznek az egyetemi intézetek és a múzeumok tudományos kutatói között kialakítani. A szegedi egyetem hatóságára messzire kiterjed, s kutatói az alföld nagy területén találhatnak maguknak földolgozandó témát. E tudományos problémák kidolgozásában a helyi múzeumok irodalmi tájékoztatással, tanácsokkal, tárgyi anyaggal, adattári főljegyzésekkel, fényképekkel, stb. segíthetik az egyetem kutatóit, s ezzel elmélyültebb, alaposabb, sokoldalúbb munka elvégzésére adhatnak támogatást. Az egyetem nyelvészeti intézetében folyó kutatómunkák között pl. Bakai Ferenc, a makói bognármesterségről végzett gyűjtésében, a Növényzeti Intézetben Varga Sándor, a makói hagyomány biológiájával kapcsolatos kutatásaiban kapott segítséget a makói múzeumtól, s hasonló együttműködés van kialakulóban a színház-történeti kutatás, a közgazdasági statisztika (ügancsok a hagyományok kapcsolataiban), stb. terén is.

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS SZERVEZETÉNEK tételéhez szükséges lenne a múzeumok és az egyetemi intézetek kölcsönös tájékoztatása egyrészt az eddigi eredményekről, másrészt a tervekről. Az egyetemi könyvtár bibliográfiai kiadványai között mielőbb szükség lenne egy-egy helyi — elsőként szegedi — bibliográfiára, mely áttekinthetővé tenné a honismereti kutatás mintegy száz évnyi termését, s hatalmas teherrel szabadítaná meg a kezdő kutatókat, akik jelenleg újból és újból arra kényszerülnek, hogy témájuk szempontjából átrágják magukat pl. a szegedi hírlapirodalom hatalmas anyagán. Az egyes egyetemi intézetekben, sőt hivatali helyiségekben kiaknázatlanul, áttekinthetetlenül és így a kutatás számára hozzáférhetetlenül hever sok kézíratos szakdolgozat és doktori értekezés, amely pedig — ha vegyes értékű is — igen jelentős előmunkálatoktól menten föl egy-egy téma mai földolgozóját. Ezeknek egybegyűjtése, bibliográfiaiuk megjelentetése minden további honismereti kutatómunka alapföltétele, s így érdeke az egyetemi intézeteknek és múzeumoknak egyaránt. A makói múzeum pl. csak hosszas nyomozás után talál meg, s körülményes utánjárással firt hozzá olyan kézíratos helytörténeti művekhez, mint „Makó társadalomtörténete a XVIII. században”.

„Juhász Gyula makói éve (1913–1917)”. „A makói hagyományteremtő helyzete a két világháború között”, stb., minthogy mindhárom szakdolgozat.

A SZOVJET MÚZEUMOK példája nyomán nálunk most meginduló tájkatató mozgalom eredményességéhez föltétlenül szükséges a helytörténeti, táj- és népkutató munka eddigi eredményeinek kritikai átvétele, s valamennyi kutatóval foglalkozó intézmény, szerv termékeny együttműködésbe kapcsolása. Helyes lenne, ha az egyetemi intézetek egy-egy helyi téma tervbevételekor értesítenék a területileg illetékes múzeumot munkájukról. Ezzel esetenként kapcsolat teremthető az egyetem és a múzeum tudományos kutatói között, amely bizonyára mindkét félnek előnyös lenne, de különösen előbbre venné magát az ügyet, a honismereti kutatás jelenleg némileg pangó ügyét, amely ifjúságunk, népünk hazafias nevelésének jelentős forrása kell, hogy legyen.

Dr. Péter László
a Makói József Attila múzeum igazgatója

Két hétig üdültem Gárdonyiban

Hét éve dolgozom a szegedi Orvostudományi Egyetem Orvosbiológiai Intézetében, mint hivatalsegéd. Ez év július elején nagy örömet okozott, hogy július 2–15-ig Gárdonyba küldenek jutalomüdülésre. Az üdülési és utazási költségeket teljes mértékben a Szakszervezeti Bizottság fedezi. Nagyon boldog voltam! 52 éves vagyok, de még soha sem voltam üdülni, nem is tudtam eddig, milyen érzés lehet az. Bene József munkatársam, aki az egyetemi gyógyszerárban laboráns, szintén jutalomüdülést kapott ugyanarra a helyre és időpontra, jó munkájáért.

Bizonytalanul indulunk az ismeretlen Gárdony felé, vajjon milyen is lesz az üdülés?

Gyönyörű volt ez az üdülés! Az ellátás, a felszolgáló személyzet kedves közvetlensége kifogástalan volt, nagyon jól éreztem magam.

A Szegedi Egyetemen keresztül is megköszönöm pártunk, szakszervezetünk és államunk gondoskodását, ami által engem üdülésben részesített július 2–15-ig Gárdonyban.

(Gárdonyban az üdülők faliújságára a következő cikket írta Lajkó elvtárs.)

A faliújságon keresztül mondom köszönetet az Orvos-Egészségügyi Szakszervezetnek, a gárdonyi egészségügyi üdülő gondnokának és kultúrfelelősenek, valamint a feltároló konyhán dolgozó és takarító munkatársaimnak azért, hogy úgy nekem, mint üdülőtársaimnak a munka után megérdemelt 1–2 hetes üdültetést és az üdülés idejére a legmegszébbmő kényelmet, kitűnő ellátást és változatos szórakozást nyújtottak. A munkahelyemre visszajérve köszönetemet azzal is kifejeztem akorom juttatni, hogy el fogom mondani minden munkatársamnak mindazt, amit a gárdonyi üdülésben tapasztaltam. Ugyanakkor friss erővel még fokozottabb mértékben veszem ki részemet a munkából, hogy ezzel is népi demokráciánk megerősödését és a világ-béke győzelmét elősegítem.

Lajkó József
Orvosbiológiai Intézet

MULT ÉS JELEN

Több évi munkanélküliség után postai altiszt lett apám és arról kezdtem álmodni, hogy még sem lesztek szabónak, hanem tanulni fogok. Álom is maradt volna ez, mint ahogy nagyon sokak számára az maradt, ha nem játszik közre a véletlen. 1942-ben indult ugyanis egy u. n. „Falusi tehetségkutató akció”, s ennek révén sikerült gimnáziumba jutnom. A közszeg intelligenciája: a jegyző, a pap nagy lármát csapott: No már az egyszerű proli gyerek is tanulhat. Arról természetesen mélyen hallgattak, hogy a tízezer lakosú községből összesen ketten tudunk ilyen „kiváltságosak”.

Ma természetesen, hogy itt vagyok az egyetemen, természetesen, hogy ösztöndíjat kapok, hogy könyvtárak és laboratóriumok felszerelését használhatom hogy a Balaton mellett üdülhettek, hogy minden lehetőség meg van adva ahhoz, hogy jó szakemberré képezzem magam.

Ma már nem az urak szeszélyéhez, hanem pártunkhoz, népünkhez kapcsolódik napról-napra szépülő életünk.

Praszák József

A jövőben az eddiginél is sokkal kedvezőbb körülmények között végezhetjük munkánkat

Mint a tudomány egyik szerény munkása, csakis őszinte elismeréssel és jóleső érzéssel üdvözölhetem Nagy Imre miniszterelnök elvtárs legutóbbi, egy új korszakot megjelölő beszédét. Az új program világosan megjelöli azt a helyes utat, amelyen mezőgazdasági, ipari és kulturális téren a jövőben haladnunk kell. Nekem, mint értelmiséginek dolgozónak még most is a fülemben csengenek Nagy Imre elvtárs szavai, amelyeket a rádióon keresztül hallottam: „Sajnos, még mindig előfordul, de a kormány elhatározása ezen gyökeresen változtatni fog — mondotta Nagy Imre —, hogy a szellemi munka és általában az értelmiség, különösen a régi értelmiség nem részesül kellő megbecsülésben. Gyakran bizalmatlanság légköre veszi körül, aminek aztán mellőzése a vége, ugyanakkor, amikor gazdasági, kulturális és tudományos életünk majd minden területén hiány van tapasztalt felkészült értelmiségiekben. Bizalmatlanság vagy indokolatlan tisztogatások során nem egyszer a népi demokráciához méltatlan módon bántanak jószándékú értelmiségiekkel, megfosztják őket annak lehetőségétől, hogy tudásukat a maguk szakterületén hasznosítsák az ország javára.

Az értelmiségieknek népi demokráciánk megbecsült tagjainak kell lenniük és el kell foglalniuk képességeiknek megfelelő megbízatásokat, tevékenységük területén — legyenek tanárok, mérnökök, jogászok, orvosok, agronómusok vagy mások. Ezek valójában olyan biztató és megértő szavak, amelyek egész jogosan reményt öntenek azokba az értelmiségiekbe is, akik eddig mellőzöttségben érezték magukat. A beszéd alapján minden jószándékú értelmiségű dolgozónak be kell végre látnia, hogy a magyar értelmiség a jövőben az eddiginél is sokkal kedvezőbb körülmények között végezheti munkáját és munkája arányában meg is becsülhető. Ezután még inkább rajta múlik, milyen lelkesedéssel és munkahosszal kíván résztvenni népi demokráciánk építésében. És én hiszem, hogy erre a nagyszerű építő munkára az új kormányprogram alapján nemcsak az új, de a régi értelmiség is az eddiginél még nagyobb odaadással és lelkesedéssel vállalkozik.

Greguss Pál
a Növényzeti Intézet vezetője

A III. Világifjúsági Kongresszus és a IV. Világifjúsági és Diák Béketalálkozó előkészületeiről

Ezek a szavak: »III. Világifjúsági Kongresszus« a világ minden nyelvén írva olvashatók a falra kiragasztott plakátokon, mind Helsinkiben, mind Rio de Janeiróban, mind pedig Tokióban.

A III. Világifjúsági Kongresszus a DIVSZ tanácsa hívta össze ez év februárjában tartott évi gyűlésén. Az ifjúság számára az év legfontosabb eseményét jelenti. Vannak azonban még fiatalok, akik megkérdőjelezhetik: »Mi szükség van a Világifjúsági Kongresszusra? És mennyiben érdekelt ez engem?»

A béke biztosításához szükség van az ifjúság egyesítésére

A III. Világifjúsági Kongresszuson az egész világ ifjúsága fog találkozni. Azért jönnek a Kongresszusra, hogy hangot adjanak az egész fiatalság mélyesleges vágyának és hogy együttesen keressék meg azokat az eszközöket, amelyekkel ezeket a vágyakat, első sorban a békés világban való boldog élet vágyát valóra is lehet váltani.

Elegendő egy szempillantást vetni az elmúlt nyolc esztendőre, hogy jobban lássuk, mit jelentene a biztonságos béke a fiatalság számára. A fegyverkezési verseny számos ország fiatalságát nehéz helyzetbe hozta. Sokan ismerik ma közülük a munkanélküliséget, az alacsony béreket. Kevésbé iskolát és lakást építenek, mert a háborús gyártáshoz szükséges pénz kell biztosítani. A meghosszabbított katonai szolgálati idő még súlyosbítja a fiatalok millióinak nehézségeit. A gyarmati országokban a háborús készülődések következményeinek következtében még súlyosbodott a nyomor, az éhség, az analfabetizmus és az elnyomás.

A béke biztosítása az egész világon ezeknek a terheknek a megkönnyítését jelentené. Az egész világ szabadon megindulhatna ismét a kereskedelem és a gyárak szükségleti cikkeket termelhetnének. A halálhozó szerszámokra eltékozolt hitelek arra szolgálnának, hogy mindenki munkához jusson, hogy lakásokat és sporttelepeket építsenek, iskolákat és tanulólétfeltételeket.

Ilyen kilátások méltán lelkesíthetnek minden fiatalt. Ezért nyer egyre nagyobb tért a tárgyalások eszméje az erőszakkal szemben. A III. Világifjúsági Kongresszus, mely mindenfajta véleményű és országból való fiatalokat egyesít, megmutatja majd, hogy ennek az eszmének a győzelme a fiatalság együttes követelése.

Boldog életet teremthetünk

Már Bécsben 71 ország küldöttei gyűltek össze a Nemzetközi Ifjúsági Jogvédelmi Konferenciára. A DIVSZ, mely első naptól kezdve csatlakozott a Nemzetközi Bizottság erőfeszítéseire, mely a kongresszust rendezte, osztottott annak sikerében. A küldöttek sok olyan győzelmet soroltak itt fel, amelyet a fiatalok arattak, miközben szoros egységben védelmezték

a munkához, a jobb fizetéshez, a pihenéshez és sportoláshoz való jogukat. Ezen a konferencián a világ ifjúságának képviselői között hatalmas erővel hódított teret egy eszme: annak szükségesége, hogy még jobban ki kell mélyíteni és szélesíteni a különböző áramlatok, vélemények és vallási meggyőződések között már megvalósított egységet. A III. Világifjúsági Kongresszus az alkalom, amelyet felajánlanak az egész világ ifjúságának, hogy ki-mélyíthesse és kiszélesíthesse ezt a szövetséget. A DIVSZ, amelynek története egy az ifjúság egységért folytatott harcra, ennek a kongresszusnak az összehívásával újabb hozzájárulását adja a béke ügyéhez.

Ezért kell a Kongresszuson magát minden fiatalnak képviseltetnie

Ki az közülünk, aki azt gondolhatja, hogy nem érdeklik azok a kérdések, amelyek a III. Világifjúsági Kongresszuson megvitatásra kerülnek? Ki nem akarhatja, legyen az munkás-, paraszt-, diák-, sportoló-, művész-, leány-, vagy fiú, aki nem kívánja a végéig annak a megosztottságnak, amely akadályt képez a jobb élet felé vezető úton? Senki sem akarhat kívülmaradni azon a mozgálmán, amelyet a legkülönbözőbb ifjúsági szervezetek, csoportok hívtak életre a III. Világifjúsági Kongresszussal kapcsolatban. Ezért kell minden fiatalnak arra törekednie, akár ifjúsági szervezetben, ha szervezet tagja, akár üzembelen, vagy műhelyében, iskolájában, vagy falujában, hogy képviseltesse magát a Kongresszuson.

Manapság szerte a világon vannak fiatalok ugyanabban az országban, ugyanabban a városban, vagy faluban, akik egyformán a békét, barátságot, jobb életfeltételeket, több tanulási alkalmat akarnak, csoportok, amelyek ki-ki a maga módján, — de alapjában ugyanazt kívánják. Vannak olyanok is, akik homályosan érzik, hogy körülményeik megváltoztatása szükséges és lehetséges, de nem látják, hogyan valósíthatnák meg a szükséges változásokat.

Ezeknek azt mondjuk: képzeljétek el azt az erőt, amely akkor jön létre, ha a nap alatt minden fiatal közös célokért egyesülne.

Ha tízmilliók egyesülnek a földkerekségen, sokkal erősebbek leszünk.... Hangosan követelhetjük, hogy legyen vége a folyamatosan lévő háborúknak, hogy üljenek össze azok a hatalmak, amelyekről nagyrészt függ a világ békéje, hogy szenteljék a világ gazdaságát a népek javára és ne fegyverkezésre.

Ime, ezért kell a világ minden fiataljának támogatnia és segítenie az ifjúság III. Világkongresszusának és a IV. VIT-nek sikerét,

A Filatov-léle szövetterápia az ozaena kezelésében (Therapiás kísérletek a Szegedi Orvostudományi Egyetem Fül-, orr-, gége rendelőintézetében)

A bűzös, sorvadós orrhurut (ozaena) ismeretlen eredetű, ma-kacs orrbetegség, melynél számos gyógyító eljárást, néha igen nagy műtői beavatkozást is végeztek, nem mindig megfelelő sikerrel. A betegség, bár az életre közvetlenül veszélyt nem jelent, az által, hogy a betegek az orrban képződő pörkökből igen kellemetlen bűz árad, szociális helyzetét nagymértékben megnehezíti, mert családjában, munkahelyén, a társas érintkezésben számára igen nagy hátrányt jelent. Filatov világhírű szovjet tudós a szaruhártya megbetegedésekkel kapcsolatban végzett híres és eredményes kísérletei kapcsán kimutatta, hogy bizonyos emberi, állati vagy növényi szövetekben, ha azok igen rossz életkörülmények közé kerülnek, bizonyos anyagok képződnek, melyek a szövetben az elhalás ellen veszik fel a küzdelmet. Ezen anyagokat Filatov biogen stimulatoroknak nevezte el. A bizonyos ideig alacsony hőmérsékleten tartott szövetben a rendkívül mostoha életkörülmények között kifejlődött ezen anyagok hatásait az orvostudomány számos területén, így elsősorban a szemészetben, sebészetben, bőrmegbetegedésekben, stb. jó eredménnyel alkalmazták. Kézenfekvő volt a gondolat, hogy terapiás kísérletekben kipróbáljuk hatásukat bizonyos orrfül-gégészeti megbetegedésekben is. Erre alkalmasnak mutatkozott többek között a fent említett ozaena.

Munkaközösségben a bajai kórház és a székesfehérvári honv. kórház fül-orr-gégészeti osztályainak főorvosai: Bánhidy Ferenc dr. és Halász Imre dr. kártyákkal az eredeti előírásnak megfelelően előkészített és fül-orr-gégészeti osztályokon nagy mennyiségben rendelkezésre álló adenoid-vegetatív (orrgarat mandula) beültetésének kísérleteit kezdjük el ozaenás betegek orrszövetének nyálkahártyájára alá. A terapiás kísérletek,

melyeket egymástól függetlenül és egymás eredményei kiértékelésének befolyásolása nélkül végeztünk, azaz az eredményt várjuk, hogy néhány nappal a kis műtét elvégzése után, a betegek kínzó fejfájások és a bűzös pörköképződés alább hagytak, vagy megszűntek és a betegek napok alatt tünetmentessé váltak, ami egészségi és kedély állapotuk feltűnő javulásához, a társadalomból való kitaszítottság érzésének megszűnéséhez vezetett. Bár az esetek egy részében néhány hónap múlva kisebbfokú visszaesés volt tapasztalható, újabb beültetés ismét hosszabb ideig tartó tünetmentességet eredményezett. Ennek jelentőségét csak az tudja felmérni, aki foglalkozott ozaenás betegek kezelésével.

A rendelkezésünkre álló adatok szerint munkaközösségünk volt az első, mely először alkalmazta a szövet terapiát ozaenában. További újítás az volt, hogy az általában szokásos méhlepény-szövet alkalmazása helyett adenoid-szövetet végeztük a kísérleteket. Összehasonlító vizsgálatok kimutatták, hogy az adenoid-szövet azonos értékű a placéntával. A gégészeti osztályok szempontjából pedig előnyös az, hogy ilyen osztályokon ez az anyag úgyszólván korlátlanul áll rendelkezésre. A három éve folyó terapiás eljárás kapcsán a gyógyult, vagy hosszabb időre panaszmentessé vált betegek száma (30–40 között) nem oly nagy, hogy végleges következtetéseket lehetne levonni. Ezért szükséges a biztató kezdeti eredmények alapján a kísérletek továbbfolytatása. Műtési eljárásunk egészen csekély beavatkozás, ambuláns elvégezhető, a beteg munkaképességét nem befolyásolja és éppen ezért — ami igen fontos szempont — a termelő munkából kiesést nem jelent a dolgozó számára.

Dr. Görgényi Gyula
intézetvezető